

выпадках – пракаментавачь дакументы, абагульніць успаміны, паразважаць над лёсамі людзей. Каментарыі аўтараў пры гэтым празрыстыя, яны не перашкаджаюць чытачу рабіць уласныя высновы.

Заклучэнне. У дакументальнай кнізе “Я з вогненнай вёскі” А. Адамовіч, У. Калеснік і Я. Брыль праўдзіва і ва ўсіх дэталях апісалі трагедыю Хатыні і тых вёсак, якія раздзялілі з ёй такія ж лёсы. Для яркага адлюстравання трагедыі Хатыні і іншых вёсак аўтары выкарыстоўвалі такія мастацкія прыёмы, як непаслядоўны сюжэт, элементы дакументалізму, апавед ад першай асобы, элементы рэпартажу, вобраз калектыўнага героя, элементы рэквіема, рэтраспекцыю. Гэтыя прыёмы надаюць твору рэалістычнасць, эфект прысутнасці чытачоў на месцах падзей і дапамагаюць асэнсаваць увесь маштаб трагедыі.

1. Адамовіч, А.Я з вогненнай вёскі / А. Адамовіч, Я. Брыль, У. Калеснік. – Мн.: Маст. літ., 1975. – 448 с.

2. Навасельцава, Г.В. Мастацкая інтэрпрэтацыя гісторыі ў творчасці беларускіх празаікаў XX стагоддзя / Г.В. Навасельцава. – Текст: электронны // Репозиторий ВГУ имени П.М. Машерова. – URL: <https://rep.vsu.by/handle/123456789/34842> (дата обращения: 05.03.2025). – Электрон. версия ст. из: НАН Беларуси. Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры, Мінск, 2013. – 24 с.

РЭПРЭЗЕНТАЦЫЯ ТРАГЕДЫІ ВАЙНЫ Ў «ХАТЫНСКАЙ АПОВЕСЦІ» А. АДАМОВІЧА

Карповіч Д.У.,

студэнтка 4 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Гладкова Г.А., канд. філал. навук, дацэнт

Алесь Адамовіч – празаік, крытык, літаратуразнаўца, кінадраматург, публіцыст, грамадскі дзеяч. Глыбокі, таленавіты, адораны даследчык, А. Адамовіч аналізуе шляхі станаўлення беларускага рамана, праблемы пісьменніцкага майстэрства, культуры творчасці. Большасць яго твораў прысвечаны падзеям Вялікай Айчыннай вайны, партызанскай барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, раскрываюць такія чалавечыя якасці, як мужнасць, непахіснасць савецкіх людзей, іх маральную перавагу над ворагам. І «Хатынская аповесць» не з’яўляецца выключэннем.

Актуальнасць даследавання абумоўлена тым, што твор з’яўляецца запатрабаваным на сённяшні дзень: ён прысвечаны Вялікай Айчыннай вайне, у прыватнасці, трагедыі Хатыні, памяць пра якую складае частку нацыянальнай гісторыі.

Мэта даследавання – выявіць спецыфіку адлюстравання трагедыі вайны ў «Хатынскай аповесці» А. Адамовіча.

Матэрыял і метады. Матэрыялам для даследавання паслужыла «Хатынская аповесць» Алеся Адамовіча. Даследаванне праведзена з выкарыстаннем канкрэтна-гістарычнага і метада сістэмнага аналізу.

Вынікі і іх абмеркаванне. Героі «Хатынскай аповесці» трымаюць кірунак на Хатынь. Дарога туды для ўсіх – гэта шлях у гераічнае і ў той жа час трагічнае мінулае, у “сваю” Хатынь. Трагедыя людзей мацней за ўсё выявілася ў тым невыносным болі, які нельга забыць. Аднак А. Адамовіч змог адкрыта, ярка і па-мастацку ўсвядоміць і выявіць гэты боль з дапамогай прыёмаў мастацкай выразнасці.

Рэтраспекцыя, або зварот ў мінулае – не проста звычайны прыём, у гэтым творы ён набывае асабліва важнае значэнне. Вайна скончылася, і хоць удзельнікі вайны прывязаны да яе і памяццю, і душой, і сэрцам, і думкамі, яны не могуць адкінуць перажыванні мірнага часу, каб уявіць дакладна, што і як адбылося ў той перыяд.

Адзначым, што яшчэ адной асаблівасцю твора з’яўляецца тое, што ў ім няма падзелу на раздзелы. Успаміны пра мінулае і падзеі сённяшняга дня чаргуюцца, як кадры

ў фільме. Фларыян Пятровіч Гайшун стаў сляпым у хуткім часе пасля вайны, і успаміны для яго – адзіны фільм, які ён глядзіць і перажывае зноў: «– Тут усіх спалілі, – растлумачылі шафёру. – Як у Хатыні. – І ніхто, ніхто не застаўся? – спытаў Сярожа амаль шэптам... – І ў сне не прысніцца! – гучна, молада прамовіў шафёр і засунуў шкло. А мне і вочы заплюшчваць не трэба, каб прыснілася, уявілася. Бачу і так! Баляць яны, мае вочы, з кожным годам мацней, нібы нясцерпнае святло на іх увесь час скіравана. Не знадворку, знутры святло – з памяці» [1].

У аповесці суіснуюць два галоўныя героі: Флёра і Фларыян Пятровіч. І аўтар не хавае гэтай падвоенасці: «...А вы ж, Фларыян Пятровіч, абавязаны партызану Флёру – саманадзейнаму, заклапочанаму, глухому, у абвіслых нямецкіх абноскх, абавязаны тым, што выйшлі сюды, з Глашай выйшлі вось сюды... Часам я зусім збоку бачу таго Флёру – сябе васемнаццацігадовага. Быццам не ва мне ён, а там застаўся...» [1].

Прыём падвоенасці ў псіхалагічным аспекце быў уведзены дзякуючы рамантычнай літаратуры. Двайнік успрымаўся як элемент суб'ектыўнага свету персанажа, як адлюстраванне яго трагічнага ці псіхалагічнага падваення. Такой падвоенасцю аўтар хоча паказаць мінулы свет героя і свет цяперашняга часу. Флёра – малады рамантычны хлапчук, які толькі пачаў ваяваць і яшчэ не зведаў усіх жахаў вайны. Фларыян Пятровіч – былы ваенны чалавек, ужо дарослы мужчына, які спазнаў і адчуў поўнаасцю на сабе трагедыю вайны. Яна сядзіць у яго сэрцы, душы, і раны гэтых падзей не могуць загіснуць і з цягам часу.

А. Адамовіч выкарыстоўвае прыём “множнасці адлюстравання”, калі на адзін аб'ект накіравана некалькі пунктаў погляду. Такім аб'ектам увагі ў «Хатынскай апавесці» з'яўляецца Вялікая Айчынная вайна. Героі выказваюць свае думкі наконт ваенных падзей, яе працягласці і асобных аперацый. У выніку адлюстравання эпізодаў вайны і ролі чалавека ў ёй атрымлівае шматграннасць, праўдзівасць, аб'ектыўнасць: «Я пачаў уголас разважаць...Вайна, пажары, вунь колькі ўсё гэта цягнецца, ужо і не спадзяюцца, што скончыцца. Мы і самі думалі: раз – і ўсё! – Яны, можа, адзін дзень жывуць, – запярэчыла Глаша, – што яны помняць! Тады я пабедаваў за іх: раптам у дажджлівы дзень народзяцца – толькі хмары і ўбачыш! Нават не будзеш ведаць, што неба бывае чыстае, сіняе-сіняе... Глаша глядзіць на мяне здзіўлена...» [1].

Таксама А. Адамовіч часта ўжывае прыём “плыні свядомасці”, калі Флёра разважае пра мінулае, пра дарагіх сэрцу людзей. У апавесці рэчаіснасць і людзі ўспрымаюцца праз прызму свядомасці галоўнага героя: «Складанае і дзіўнае гэта пачуццё – успамінаць першую стрэчу з чалавекам, які ўвайшоў пасля ў тваё жыццё. Ты яшчэ не ведаеш, кім, чым ён для цябе будзе, і ўсё ў ім здаецца неабавязковым, як і сама сустрэча з ім, выпадковым: і тое, якая ў яго ўсмішка, хада і якія вочы, рукі. Усё ў такім чалавеку як бы паасобку жыве. Гэта спачатку» [1]. Прыём «плыні свядомасці» можна разумець і як форму ўнутранага маналогу. Даследчыца С. Караблёва сцвярджае: «У фрагментах тэкстаў “плыні свядомасці” аўтар прысутнічае скрыта, яго функцыя заключаецца ў ананімным наданні невербальным вобразам свядомасці, не апасродкаваным слоўнай формай у свядомасці персанажаў, вербальнай формы» [2].

Для надання большай экспрэсіўнасці апаведу А. Адамовіч выкарыстоўвае розныя вобразна-выяўленчыя сродкі. Напрыклад, умаўчанне – адзін са шматлікіх сродкаў стварэння тыпізацыі ў апавесці: «Пад адзіным на гэтым востраве вялікім дрэвам ляжыць нешта чырвона-сіняе, нешта асклізла-мокрае. У вачах пацямнела, калі мне пачулася (ці гэта мне здалося) сухое парыванне пры кожным уздыху-ўсхліпу таго, хто, мабыць, і ёсць мой сусед Юстын» [1].

Для стварэння эмацыйнага напружання, апісання ўнутранага псіхалагічнага стану герояў пісьменнік выкарыстоўвае шматлікія паўторы: «Прыйшлі да цябе, вось і яго мамку спалілі, усіх вас пабілі, папалілі. Усіх: і ўнукаў тваіх, і нявестку, і ягоную мамку,

усіх... *А ты выпайз з агню, ты прасіў, каб дабілі, бег за імі і прасіў, так табе балела... Што яны, што яны казалі, Юстынко? Ты бег, ты прасіў, маліў забіць цябе...*» [1].

Заклучэнне. Алесь Адамовіч выкарыстоўвае мастацкія прыёмы рэтраспекцыі, множнасці адлюстравання, плыні свядомасці з мэтай паглыблення ва ўнутраны свет герояў, узмацнення пачуццяў, больш яркага і дынамічнага паказу падзей, стварэння трагічнага настрою і атмасферы ў творы. Такія сродкі выразнасці дапамагаюць стварыць па-мастацку адметную карціну рэчаіснасці, што дазваляе чытачам глыбока зразумець змест твора.

1. Адамовіч, А. Хатынская аповесць / А. Адамовіч. – Мн.: Нар. асвета, 1976. – 206 с.
2. Кораблева, С.А. Текст «потока сознания» / С.А. Кораблёва // Поток сознания. – URL: <https://inf.yspu.yar.ru/documents-open/dis/13/auto.pdf> (дата обращения: 05.03.2025). – Текст: электронный.
3. Навасельцава, Г.В. Дакументальна-мастацкая інтэрпрэтацыя гісторыі прэзідэнтаў 1960-х – сярэдзіны 1980-х гадоў / Г.В. Навасельцава. – Текст: электронный // Репозиторий ВГУ имени П.М. Машерова. – URL: <https://rep.vsu.by/handle/123456789/6982> (дата обращения: 22.12.2024). – Электрон. версия ст. из: Беларуская мова і літаратура ў славянскім этнакультурным кантэксце: матэрыялы II Рэспубліканскай навук.-практ. канферэнцыі, Віцебск, 19–20 лістапада 2015 г. – Віцебск: ВДУ імя П.М. Машэрава, 2015. С. 215–219.

О ПОЛИСЕМИИ ЛЕКСИКИ БИЗНЕСА В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКИХ СТАТЬЯХ ЖУРНАЛА «FOREIGN AFFAIRS»

Клышын В.А.,

студент 3 курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Кунтыш М.Ф., канд. филол. наук, доцент

Основу системности в лексикологии составляют внутренние семантические связи языковых единиц. Каждая языковая единица вступает в различные отношения с языковыми единицами того же и другого уровня языка. Важное место занимает полисемия.

Полисемия как явление, представляющее собой наличие у одного слова нескольких связанных значений, занимает важное место в лексикологии и семантике. В условиях современного языка, который постоянно развивается и адаптируется к новым реалиям, понимание полисемии становится особенно актуальным. Она не только обогащает язык, делая его более выразительным и многозначным, но и порождает сложности в интерпретации и коммуникации, поэтому обеспечение тождественности означаемых терминами понятий представляет собой важнейшую задачу перевода специального текста. Д.Н. Шмелев полагает, что значения многозначного слова «объединяются в семантическое единство благодаря отношениям, которые существуют между ними на основе общих семантических ассоциаций» [1, с. 71].

А.Г. Ходакова отмечает, что под полисемией понимается «обозначение термином разных денотатов, относящихся к одной или нескольким близким областям знания, отражающее логико-содержательные связи общих когнитивных признаков данной области знания» [2, с. 121].

Цель нашего исследования – охарактеризовать явление полисемии в публицистических текстах на английском языке и оценить проблемы понимания, в частности, лексики бизнеса. Актуальность темы заключается в росте предпринимательства и необходимости точного понимания специализированной лексики для эффективной коммуникации, особенно в международной среде.

Материал и методы. Материалом для исследования стали публицистические статьи журнала «Foreign Affairs», из которых методом сплошной выборки выделены 20 многозначных единиц, относящихся к бизнес-лексике. При анализе однозначности или многозначности языковых единиц был использован словарь «Cambridge Dictionary».